

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลหรือธรรมรัฐ

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลหรือธรรมรัฐ (Good Governance) ถูกริเริ่มโดยธนาคารโลก (World Bank) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อกำหนดแนวนโยบายการให้เงินกู้กับประเทศในซีกโลกใต้ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980 ซึ่งประกอบด้วยรัฐบาลในประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกาที่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และไม่สามารถชำระเงินที่กู้ไปคืนให้แก่ธนาคารโลกได้ เนื่องจากปัญหาการทุจริตและความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของรัฐ

ในทัศนะของธนาคารโลก ธรรมรัฐ หมายถึง การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ด้วยระบบที่ยุติธรรม และโดยกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอิสระ ฝ่ายบริหารมีระบบราชการที่โปร่งใส เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบ และสื่อมวลชนมีเสรีภาพ เพื่อเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา ได้แก่ การดำเนินการต่าง ๆ ในการจัดการทรัพยากรทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องธรรมรัฐได้ถูกตีความและให้นิยามแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม สำหรับประเทศไทย ธรรมรัฐ หมายถึง การบริหารงานที่เป็นธรรมด้วยระบบการปกครองที่ดี โดยมีนักคิดจาก 3 สำนักคิดได้เสนอแนวคิดไว้พอสรุปได้

สำนักธรรมรัฐอำนาจนิยม

แนวคิดของสำนักธรรมรัฐอำนาจนิยมมองรัฐในทัศนะของฝ่ายความมั่นคง เช่น กองทัพ ฝ่ายปกครอง และภาคราชการ และอธิบายบทบาทของรัฐในการสร้างธรรมรัฐ ซึ่งหมายความว่ารัฐเป็นเจ้าของธรรม อำนาจจึงรวมศูนย์อยู่ที่รัฐและกลไกในเชิงสถาบันของรัฐเพื่อการสร้างความเป็นปึกแผ่น ความสามัคคีของคนในชาติ และการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยความคิดแบบชาตินิยมเพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข การใช้ธรรมรัฐจึงประกอบด้วย การใช้กลไกทางการเมือง อันได้แก่ รัฐธรรมนูญ เพื่อสนับสนุนกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้การบริหารบ้านเมืองดีขึ้น สำหรับการสร้างธรรมรัฐในระดับรัฐบาล ได้แก่ การปฏิรูประบบราชการให้เล็กลงเพื่อทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ และการสร้างระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ประชาชนพึงทราบ

สำนักธรรมรัฐเสรีนิยม

เป็นแนวคิดของกลุ่มนักธุรกิจ นักจัดการสมัยใหม่ และนักวิชาการที่สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้า โดยใช้กลไกตลาดเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยนักคิดกลุ่มนี้เสนอว่า ธรรมรัฐเป็นเรื่องของการบริหารเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และไม่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย ดังนั้น ประเทศที่มีธรรมรัฐจึงไม่จำเป็นต้องเป็นประเทศประชาธิปไตย

สำนักธรรมรัฐอำนาจนิยม

แนวคิดของสำนักธรรมรัฐอำนาจนิยมมองรัฐในทัศนะของฝ่ายความมั่นคง เช่น กองทัพ ฝ่ายปกครอง และภาคราชการ และอธิบายบทบาทของรัฐในการสร้างธรรมรัฐ ซึ่งหมายความว่ารัฐเป็นเจ้าของธรรม อำนาจจึงรวมศูนย์อยู่ที่รัฐและกลไกในเชิงสถาบันของรัฐเพื่อการสร้างความเป็นปึกแผ่น ความสามัคคีของคนในชาติ และการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยความคิดแบบชาตินิยมเพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข การใช้ธรรมรัฐจึงประกอบด้วย การใช้กลไกทางการเมือง อันได้แก่ รัฐธรรมนูญ เพื่อสนับสนุนกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้การบริหารบ้านเมืองดีขึ้น สำหรับการสร้างธรรมรัฐในระดับรัฐบาล ได้แก่ การปฏิรูประบบราชการให้เล็กลงเพื่อทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ และการสร้างระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่ประชาชนพึงทราบ

สำนักธรรมรัฐเสรีนิยม

เป็นแนวคิดของกลุ่มนักธุรกิจ นักจัดการสมัยใหม่ และนักวิชาการที่สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้า โดยใช้กลไกตลาดเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยนักคิดกลุ่มนี้เสนอว่า ธรรมรัฐเป็นเรื่องของการบริหารเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และไม่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย ดังนั้น ประเทศที่มีธรรมรัฐจึงไม่จำเป็นต้องเป็นประเทศประชาธิปไตย